

ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ଜଗନ୍ନାଥ କାହିଁକି ଓ କିପରି ?

ରଜତ କୁମାର କର

ଏଇ ପତ୍ରିକାର ପୂର୍ବ ବର୍ଷ ଗୁଣ୍ଡିଚା ସଂଖ୍ୟାରେ ଲେଖିଥିଲି ପ୍ରସ୍ତର ନିର୍ମିତ ତ୍ରିମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ଦର୍ଶନ ପରେ ଜଗନ୍ନାଥ ତତ୍ତ୍ୱର କିଛି ପରିବର୍ତ୍ତିତ ତଥ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ।

ବଲାଙ୍ଗୀର ସହରଠାରୁ ୨୦କିମି ଦୂରରେ ଥିବା ଡେହୁଲିଖୁଣ୍ଟି ଗ୍ରାମରେ ଏବେ ଜଣେ କନ୍ଧ ଭକ୍ତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପୂଜିତ ପ୍ରସ୍ତର ତ୍ରିମୂର୍ତ୍ତି ଭାବେ ଜଗନ୍ନାଥ, ବଳଭଦ୍ର ଓ ସୁଭଦ୍ରା । ଏହି ମୂର୍ତ୍ତି ଦର୍ଶନ ଦ୍ୱାରା ମନରେ ଭାବନା ଆସିଥିଲା ଯେ ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାରେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ତ୍ରିମୂର୍ତ୍ତି ପୂଜା ପ୍ରଚଳିତ ଥିଲା । ସମ୍ଭଳପୁର ବଲାଙ୍ଗୀର ଅଞ୍ଚଳ ନବମ ଶତାବ୍ଦୀରେ ସମ୍ଭଳ ଭାବେ ପରିଚିତ ଥିଲା । ସେଠାରେ ମହାଯାନ ବୌଦ୍ଧ ଚିନ୍ତାର ଶୂନ୍ୟ ଉପାସନା ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଲାଭ କରିଥିଲା ।

ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମର ପ୍ରଥମ ସଂସ୍ଥା ହୀନଯାନ ଭାବେ କଥିତ ଥିଲା । ସେତେବେଳେ ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି ଦେଖାଇବାକୁ ବାରଣ ଥିବାରୁ ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ପ୍ରତୀକ ସ୍ୱରୂପ ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ତପସ୍ୟା ସ୍ଥାନର କଙ୍କ ବୃକ୍ଷକୁ ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ଦେଖାଯାଉଥିଲା । ଏବେ ଏ ପ୍ରବନ୍ଧର ଲେଖକ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ସାଞ୍ଜୁସ୍ତ୍ରୀ ଦେଖିବାକୁ ଯାଇଥିଲା । ସେ ସ୍ଥଳରେ ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ତ୍ରିରତ୍ନ ବା ବୁଦ୍ଧ, ଧର୍ମ ଓ ସଂଘକୁ ଦେଖାଯାଇଛି । ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ଶୂନ୍ୟବାଦ ଉପରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଜୋର ଦିଆଗଲା । ଏହି ମହାଶୂନ୍ୟକୁ ଆଦିବୁଦ୍ଧ ଜଗନ୍ନାଥ ମଧ୍ୟ କୁହାଗଲା । ଏହି ଜଗନ୍ନାଥ

ମହାଶୂନ୍ୟଙ୍କଠାରୁ ପଞ୍ଚୁଧ୍ୟାନୀ ବୁଦ୍ଧ ଜାତ ହୁଅନ୍ତି ବୋଲି ମହାଯାନ ଦର୍ଶନରେ ପ୍ରଚାର କରାଗଲା । ହିନ୍ଦୁ ତନ୍ତ୍ରରୁ ଭାବନା ଆଣି କାଳୀ, କୁରୁକୁଲ୍ଲା, ତାରା ମହାକାଳ ଭଳି ଦେବାଦେବୀ ମଧ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରାଗଲା । ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ବିଭିନ୍ନ ମୂର୍ତ୍ତି ନିର୍ମିତ ହେଲା ।

ହିନ୍ଦୁ ଓ ମହାଯାନ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମ ସମାନ୍ତରାଳ ଭାବରେ

ଗତି କଲାବେଳେ ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମର ବିରାଟ ବନ୍ୟାରେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ବିଲୀନ ହୋଇ ନିଜର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସତ୍ତା ହରାଇ ବସିଲା । ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମ ବୌଦ୍ଧ ଦେବାଦେବୀଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରି ସେମାନଙ୍କ ବୌଦ୍ଧ ପରିଚୟ ଅପହରଣ କରି ନେଲା । ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ ବୁଦ୍ଧଙ୍କୁ “ଯୋଗୀନା” ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ” କହି ବିଷ୍ଣୁଙ୍କୁ ନବମ ଅବତାର ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରିନେଲେ ।

ସାଞ୍ଜୁରେ ଲେଖକ ଦେଖିଛନ୍ତି ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଭଳି ତ୍ରିମୂର୍ତ୍ତି । ମାନ୍ଦ୍ରାଜ ମ୍ୟୁଜିୟମ୍‌ରେ ସାରନାଥର ଭଗ୍ନ ସ୍ତୂପରେ ରହିଛନ୍ତି ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ଦୁଇ ବୃକ୍ଷାକାର ପଥର । ଦେଖିବାକୁ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପରି । ବୁଦ୍ଧଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ପ୍ରଜାମାନେ ଆସୁଛନ୍ତି । ସେଠି ଅଛନ୍ତି ଉପର ତଳ ହୋଇ ଦୁଇ ଗୋଲ ଛୋଟ ପଥର । ପୁରୀରେ ଖ୍ରୀ.ପୂ ୧ମ ଶତାବ୍ଦୀ ବା ପୂର୍ବରୁ ଥିବା ବୌଦ୍ଧ ସ୍ତୂପର ପୂଜିତ ବୁଦ୍ଧ ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରମ ବ୍ରହ୍ମ ରୂପେ ପୂଜିତ ଓ ଚିହ୍ନିତ ହେଲେ । ସମ୍ଭବ ଲାଗୁଛି ମହାଯାନୀ ବୌଦ୍ଧ ପୂଜକମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନର ଦଇତାମାନଙ୍କ ପୂର୍ବ

ପୁରୁଷ । ଏମାନଙ୍କ ବୁଦ୍ଧ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ଆର୍ଯ୍ୟମାନେ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରି ପୂର୍ବରୁ ପୂଜିତ ନୀଳମାଧବ ପୁରୁଷୋତ୍ତମଙ୍କ ସହ ସମାନ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦେଲେ ।

ମନେ ହେଉଛି, କ୍ଷୁଦ୍ର କଳେବର ବହନ କରି ସବୁ ସମୟରେ ସିଂହାସନରେ ବସିଥିବା ମାଧବ ମୂର୍ତ୍ତି ସେଇ ମୂଳ ଜଗନ୍ନାଥ ।

ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ୯ମ ଶତାବ୍ଦୀରେ ତିହ୍ନାଯାଇଥିବା ବୁଦ୍ଧ ଜଗନ୍ନାଥ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ରାମାନୁଜଙ୍କ ପ୍ରଚାରିତ ପଞ୍ଚରାତ୍ର ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମ ପ୍ରଭାବରେ ତ୍ରିମୂର୍ତ୍ତି ହେଲେ । ସ୍ଫୁପମାନଙ୍କରେ ଥିଲେ ଦୁଇ ଶୂନର ସମାହାରରେ ତ୍ରିମୂର୍ତ୍ତି-ବୁଦ୍ଧ, ଧର୍ମ ସଂଘ ଭାବରେ । ଦୁଇ ଗୋଲ ପଥରର ଉପର ତଳ ଛିଡ଼ି ଜଗନ୍ନାଥ ମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ସାତୁଣ୍ୟ ଦେଉଛି । ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମରେ ସତ୍ତ୍ଵ, ରଜ ଓ ତମ ସତ୍ତ୍ଵ ଗୁଣ ତ୍ରିତତ୍ତ୍ଵର ସମାହାର ଭଳି ବୁଦ୍ଧ ଧର୍ମ ଓ ସଂଘକୁ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମରେ ତ୍ରିରତ୍ନ କୁ ହାଗଲା । ପଞ୍ଚମ ଶତାବ୍ଦୀରେ କୃଷ୍ଣ ଓ ବଳରାମଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଦୁର୍ଗା ଏକାନ୍ତଶାଳ ପୂଜା ପ୍ରଚଳନ କରାଇ ବରାହମିହିର ତ୍ରିମୂର୍ତ୍ତି ପୂଜା ଦ୍ଵାରା ପଞ୍ଚରାତ୍ର ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶାରେ

ଭୁବନେଶ୍ଵର ଓ ତାହା ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ତୁରିନ୍ଦରା ଓ ସାଇଲୋ ଗ୍ରାମରେ ମଧ୍ୟ ବଳରାମ, କୃଷ୍ଣ ଓ ଦୁର୍ଗା ରୂପୀ ସୁଭଦ୍ରା ପୂଜା ପାଇଲେ । ଏହି ପୂଜା ମଧ୍ୟ ପୁରୀରେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଥିଲା । ଏବେ କଞ୍ଚବଟ ନିକଟରେ ଏକ କୋଠରୀରେ ଛୋଟ ପଥର ଫଳକରେ ଖୋଦିତ ଚତୁର୍ଭୁଜ ତ୍ରିମୂର୍ତ୍ତି ପୂଜା ପାଉଛନ୍ତି । ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରସ୍ତର ତ୍ରିମୂର୍ତ୍ତି ପୁରୁଷୋତ୍ତମଙ୍କ ସହ ଛୋଟ ମାଧବ ମୂର୍ତ୍ତି ପୂଜିତ ହେଉଥିଲେ । ଯେତେବେଳେ ବାରମ୍ବାର ଯବନ ଆକ୍ରମଣ ଜନିତ ବିପଦ ହେତୁ ପ୍ରସ୍ତର ମୂର୍ତ୍ତି ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରିବାରେ ଅସୁବିଧା ହେଲା, ସେତେବେଳେ ବୁଦ୍ଧ ଜଗନ୍ନାଥ ବା ମାଧବଙ୍କ ଅନୁରୂପ ତ୍ରିମୂର୍ତ୍ତି ସ୍ଥାପନା ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ହୋଇଥିବା ସମ୍ଭବ ଲାଗୁଛି । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଆସିଛନ୍ତି ସୁଦର୍ଶନ । ତୁରିନ୍ଦରା, ସାଇଲୋ ଓ ଲିଙ୍ଗରାଜ ମନ୍ଦିର ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଅନନ୍ତେଶ୍ଵର ମନ୍ଦିର ତ୍ରିମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ପାଖରେ ସୁଦର୍ଶନ ନାହାନ୍ତି ।

ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଅନନ୍ତ ବାସୁଦେବ ମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ସାମନାରେ ସୁଦର୍ଶନ ଓ ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କୁ ରଖାଯାଇଛି ।

କପିଳେଶ୍ଵର ଦେବଙ୍କ ସମସାମୟିକ ସାରଳାଦାସ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ନିରାକାର ଶୂନ୍ୟ ଅବୟବ ବୌଦ୍ଧଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ମଧ୍ୟ ପୂଜିତ ଦେଖି ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ବୌଦ୍ଧାବତାର ହୋଇଛି ବୋଲି

ଲେଖୁଛନ୍ତି । ପରମ ପୁରୁଷ ଶୂନ୍ୟରୂପୀ ବୋଲି ପଞ୍ଚସଖାମାନେ କହିଲେ । ଏହି ଭାବନା ଦ୍ଵାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇ ଶିଳ୍ପୀମାନେ ମଧ୍ୟ ଦଶାବତାର ମଧ୍ୟରେ ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ରଖିଲେ । କଳିକାଳରେ ପ୍ରଭୁ ହସ୍ତପଦ ବିହୀନ ଶୂନ୍ୟରୂପୀ ବୌଦ୍ଧ ବା ବଉଦ ଅବତାର ବୋଲି ସାରଳା ଦାସ କହିଥିଲେ ।

ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶର ଶବରୀ ନାରାୟଣ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ରାଜିମ୍ବର ଶ୍ରୀରାମ ମନ୍ଦିର ସିଂହଦ୍ଵାର ଦଶାବତାର ମଧ୍ୟରେ ଜଗନ୍ନାଥ ରହିଲେ । ଏଲାହାବାଦ୍, ଗୟାରେ ବୁଦ୍ଧଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ପାଞ୍ଜିରେ ଜଗନ୍ନାଥ ସଙ୍କେତ ଦ୍ଵାରା ଚିହ୍ନି ଯାଉଛି ।

ଗଙ୍ଗବଂଶ ବେଳେ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଥିଲା । ସେତେବେଳେ

ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଉକ୍ତି ଅନୁସାରେ “ଯୋଗୀନାଂ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ” ଭାବରେ ମନ୍ଦିର କାନ୍ଥରେ ବୁଦ୍ଧ ମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କୁ ଦଶାବତାର ମଧ୍ୟରେ ରଖାଗଲା ।

କପିଳେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପରେ ଭୋଇ ବଂଶ ଶାସନରେ ନାଟ ମନ୍ଦିର ତିଆରି ହୋଇ ମୁଖଶାଳା ଓ ଭୋଗ ମଣ୍ଡପ ଯୋଡ଼ି ଦିଆଗଲା । ଏଥିରେ ଭୋଗ ମଣ୍ଡପର ବହୁ କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ ଲୁଚିଗଲା ।

ନାଟ ମନ୍ଦିର ଭିତରେ ଓ ସିଂହଦ୍ଵାରରେ ସାରଳାଙ୍କ କଳ୍ପିତ ବୌଦ୍ଧାବତାରର ଚୂନମୂର୍ତ୍ତି ଗଢିଲା ଶିଳ୍ପୀ । କୁହାଯାଉଛି ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦେବ ଭୋଗ ମଣ୍ଡପ ନିର୍ମାଣ କରେଇଲେ । ଏ ତଥ୍ୟକୁ ଏ ପ୍ରବନ୍ଧର ଲେଖକ ଗ୍ରହଣ କରିପାରୁନାହିଁ । କୋଶାକର କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ ସହ ଏହି ଭୋଗ ମଣ୍ଡପର ଅସମ୍ଭବ ସାତୁଣ୍ୟରୁ ଏହା ଲାଙ୍ଗୁଳା ନରସିଂହ ଦେବଙ୍କ କୃତି ବୋଲି ମନେ ହେଉଛି ।

କୋଣାର୍କର ତିନି ଜାଗାରେ ଜଗନ୍ନାଥ, ଶିବଲିଙ୍ଗ ଓ କ୍ଷୁଦ୍ର କଳେବରା ମହିଷମାର୍ଦିନୀ ଦୁର୍ଗାଙ୍କ ଏକତ୍ରାବସ୍ଥିତି ବିଷୟରେ ଏ ପ୍ରବନ୍ଧର ଲେଖକ ବହୁ ପ୍ରବନ୍ଧ ଲେଖି ଜଗନ୍ନାଥ ଡକ୍ଟ୍ରେଟ୍ ସହ ଏହାର ସମ୍ପର୍କ ସୂଚାଇଛନ୍ତି । କୋଣାର୍କ ଗାତ୍ରରେ ଥିବା ରାଜାଙ୍କ ତ୍ରିଦେବ ଦେବୀ ପୂଜା ଦେଖାଯାଇଥିଲା । ସେ ନିଜକୁ ଦୁର୍ଗାପୁତ୍ର, ଶିବ ପୁତ୍ର ଓ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ପୁତ୍ର ବୋଲି ଚିହ୍ନିଉଥିଲେ । ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦେବ ନିଜ କୃତିରେ ସେଭଳି କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ ସୂଚାଇବେ କାହିଁକି ? ଭୋଗ ମଣ୍ଡପ ନରସିଂହ ଦେବଙ୍କ କୃତି । ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ମୁଖଶାଳା ତାଙ୍କ ପିତା ଅନଙ୍ଗଭୀମ ଶାୟଙ୍କ କୃତି । ଗୋତଗଙ୍ଗ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ମୂଳ ମନ୍ଦିରରେ ଦେବତା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଇଛନ୍ତି । ମୁଖଶାଳା ହୁଏତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛି ପୁତ୍ର କାମାର୍ଣ୍ଣବ ବା ଅନ୍ୟତମ ପୁତ୍ର ୨ୟ ଅନଙ୍ଗ ଭୀମ ବା ନାତି ଶାୟ ଅନଙ୍ଗଭୀମ ସମୟରେ । ଏହାର ଆଲୋଚନା କ୍ଷେତ୍ର ଅନ୍ୟତ୍ର ।

ଆଲୋଚନା ହେଉଥିଲା ଯେ ଭୋଗ ମଣ୍ଡପକୁ ମୁଖଶାଳା ସହ ଯୋଡ଼ାଗଲା । ଭୋଗ ମଣ୍ଡପ ପୃଷ୍ଠଭାଗର କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ ଲୁଚିଲା । ମନ୍ଦିରର ଅନ୍ୟତ୍ର ସ୍ତମ୍ଭ ନଥିଲାବେଳେ ବହୁ ସ୍ତମ୍ଭ ହେଲା । ତୁଳରେ ତିଆରି ହେଲା କାଞ୍ଚ ଯାଉଥିବା କଳାଘୋଡ଼ାରେ ବଳଭଦ୍ର ଓ ଧଳା ଘୋଡ଼ାରେ ଜଗନ୍ନାଥ । ହାତଯୋଡ଼ି ଠିଆ ହେଲେ ବ୍ରହ୍ମା ଓ ଶିବଙ୍କ ତୁଳ ତିଆରି ମୂର୍ତ୍ତି ଗରୁଡ଼ସ୍ତମ୍ଭ ପୃଷ୍ଠରେ । ପାଖରେ ରହିଲେ ତୁଳ ତିଆରି ଦଶଅବତାର-ନବମ ସ୍ଥାନରେ ଜଗନ୍ନାଥ । ପ୍ରବେଶ ଦ୍ଵାରରେ ମଧ୍ୟ ତୁଳ ତିଆରି ଦଶଅବତାର ମଧ୍ୟରେ ଜଗନ୍ନାଥ । ସାରଳା ଦାସ, ଅତ୍ୟୁତାନନ୍ଦ କହିଲେ ପତିତ ଜନକୁ ଉଦ୍ଧାରିବା ପାଇଁ ଜଗନ୍ନାଥ ବୌଦ୍ଧାବତାର ହେଲେ ।

ସାରଳା ଦାସ ଲେଖିଲେ ବନପର୍ବରେ । ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନଙ୍କ ଦର୍ଶନ ସମୟରେ ବର୍ଷନା କଲେ ନିମ୍ନମତେ-

ନାସା କର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ରବଣ ଯେ ନୟନ ନ ଦିଶି
ଦେଖି ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ମହା ବିପ୍ଳୟରେ ବସି

ମହାବୌଦ୍ଧ ବିକାଶ ହୋଇଲା ତିନିରେଖା

କର ପଲ୍ଲବ ଚରଣ ନ ଦିଶଇ ଶିଖା ।

ଏ ଉଦ୍ଭୂତି ସାରଳା ମହାଭାରତର ମୂଳ ଲେଖା ନୁହେଁ । ପ୍ରକାଶକମାନେ ସାମାନ୍ୟ ବଦଳେଇ ଛନ୍ଦ ସମାନ କଲେ ମଧ୍ୟ ଭାବ ସମାନ ରହିଛି ।

କିମିତି ଦୋଷ ଦେବା ଶିଳ୍ପୀଙ୍କୁ ବା ବରାଦ କରିଥିବା ତତ୍କାଳୀନ ରାଜାଙ୍କୁ ? ସାଞ୍ଜରେ ନିଜ ଆଖିରେ ତ୍ରିରତ୍ନ ଦେଖୁଛି । ତତ୍କୃର ମହତାବ ଲେଖିଥିବା କଳିକତା ମ୍ୟୁଜିୟମରେ ଥିବା ଓ ଉତ୍କଳରେ ଥିବା ସ୍ତୂପର ତ୍ରିରତ୍ନ ଓ ସ୍ଵର୍ଗତ ବହୁ ସୁରସିଂହ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ସୂଚିତ ମାନ୍ୟତା ମ୍ୟୁଜିୟମର ସ୍ତୂପର ବୁଦ୍ଧ ରୂପୀ ଦୁଇ ପ୍ରସ୍ତରର ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ସହ ସାଦୃଶ୍ୟ ବହୁ ଭାବରେ ପ୍ରଭାବିତ କରୁଛି ଏ ପ୍ରବନ୍ଧର ଲେଖକଙ୍କୁ ।

ପଶ୍ଚିମାଞ୍ଚଳରେ ଥିବା ଦୁଇ ପ୍ରସ୍ତରର ଏକତ୍ରାବସ୍ଥିତ ରୂପ ବୁଦ୍ଧ ଭାବେ ପୂଜିତ ହେବା ପରେ ଯଯାତିଙ୍କ ପ୍ରଭାବରେ ଓ ତାଙ୍କ ସମୟରେ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଜଗନ୍ନାଥ ତ୍ରିମୂର୍ତ୍ତି ଭାବେ ପୂଜିତ ହେଲେ । ଯାହାଙ୍କୁ ମାଟିତଳୁ ପାଇଛୁ ବଲାଙ୍ଗୀର ତେନ୍ତୁଳିଖୁଣ୍ଟି ଗ୍ରାମରେ । ପ୍ରସ୍ତର ମୂର୍ତ୍ତି ପରେ ଦାରୁ ମୂର୍ତ୍ତି ଭାବେ ପୂଜା ପାଇଁ ବୈଷ୍ଣବୀୟ ତ୍ରିମୂର୍ତ୍ତି ରୂପେ ଜଗନ୍ନାଥ, ବଳଭଦ୍ର, ସୁଭଦ୍ରା ହେଲେ ।

ଗଙ୍ଗବଂଶ ରାଜତ୍ଵର ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ସର୍ବଲୋକେକ- ନାଥ, ହଳୀଚକ୍ରୀ ନାମ ଥିଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶ ଶାସନରେ ଜଗନ୍ନାଥ ନାମ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଲାଭ କଲା ଓ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ନାମ ପୂର୍ବରୁ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଧୀରେ ଅପସରିଗଲା ।

ଏନ୍-୧/୧୮୩, ଅନନ୍ୟ ନିକେତନ

ଆଇ.ଆର.ସି. ଭିଲେଜ

ନୂଆପଲ୍ଲୀ, ଭୁବନେଶ୍ଵର

